

Қ.И.СӘТБАЕВ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ
ТЕХНИКАЛЫҚ ЗЕРТТЕУ УНИВЕРСИТЕТІ

СӘТБАЕВ
УНИВЕРСИТЕТІ

Ө.А. БАЙҚОҢЫРОВ АТЫНДАҒЫ ТАУ-КЕН
МЕТАЛЛУРГИЯ ИНСТИТУТЫ

ТЕХНОЛОГИЯЛЫҚ МАШИНАЛАР және
ЖАБДЫҚТАР КАФЕДРАСЫ

КОРҒАУҒА ЖІБЕРІЛДІ

Кафедра меңгерушісі

техн.ғыл.канд.,

қауымдастыр. профессор

К.К. Елемесов

«06» 05 2019ж

ДИПЛОМДЫҚ ЖҰМЫС

Тақырыбы: «Кәсіптік колледждерде арнайы пәндерді оқыту үрдісі барысында
білім алушылардың сыни ойлауын қалыптастыру»

5B012000 – «Кәсіптік оқыту» мамандығы

Орындаған

Әнеш Данагүл Сәуірбекқызы

Ғылыми жетекші

т.ғ.к. Бортөбаев Сайын Абильханович

Алматы 2019

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

Қ.И. Сәтбаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті

Ө.Байқоңыров атындағы Тау-кен металлургия институты

Технологиялық машиналар және жабдықтар кафедрасы

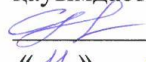
5B012000 – Кәсіптік оқыту

БЕКІТЕМІН

Кафедра меңгерушісі

техн. ғыл. канд.,

қауымдастыр. профессор

 Қ.К. Елемесов

« 11 » 12 2018 ж.

Дипломдық жұмыс орындауға

ТАПСЫРМА

Білім алушы: Әнеш Данагүл Сәуірбекқызы

Тақырыбы: Кәсіптік колледждерде арнайы пәндерді оқыту үрдісі барысында білім алушылардың сыни ойлауын қалыптастыру.

Университет басшысының 2018 жылғы «08» қазанда №1113-б бұйырығымен бекітілген

Аяқталған жұмысты тапсыру мерзімі 2019 жылғы 03 мамыр

Дипломдық жұмыстың бастапқы берілгендері: Алматы мемлекеттік политехникалық коллежі жайлы мәліметтер, оқыту үрдісі, оқу жоспарлары, әдістемелер, кадрлық құрамы, материалдық-техникалық және өндірістік базасы.

Дипломдық жұмыста қарастырылатын мәселелер тізімі:

а) Жалпы бөлім (сын тұрғысынан ойлау жайлы жайлы және оның колледж оқушыларында қалыптастыру жайлы отандық және шетелдік әдебиеттерге шолу жасау).

ә) Технологиялық бөлім (арнаулы пән бойынша таңдалған технологияны, оған қолданылатын жабдықтарға сипатама беру.)

б) Әдістемелік бөлім (политехникалық колледж туралы мәліметтер; колледждегі оқу үрдісінің ұйымдастырылуына зерттеу жүргізу, сын тұрғысынан ойлаудың даярланатын мамандардың сапасына әсерін зерттеу)

в) Еңбек қорғау және қауіпсіздік техникасы (пісіруші мамандарды даярлаудағы еңбек қорғау және техника қауіпсіздігі мәселелері)

АНДАТПА

Дипломдық жұмыста кәсіптік колледж студенттеріне арнайы пәндерді оқыту барысында интербелсенді әдістермен сыни ойлау қабілеттерін қалыптастыру және дамыту мәселесі қарастырылған. Арнайы пән ретінде «Әмбебап верстактар» тақырыбы алынды. Білім алушыларға осы тақырып бойынша өндірістік сабақ ұйымдастырылды.

Нәтижесінде студенттер практикалық және теориялық сабақ барысында тақырыптың мәнін және білім алудың қажеттігін түсінеді. Сыни ойлауға, өзін-өзі тануға және реттеуге, өзінің оқуы үшін жауапты болуға дағдыланады.

Дипломдық жұмыс 4 бөлімнен, 11 суреттен, 2 кестеден тұрады. Жалпы көлемі 35 бет.

АННОТАЦИЯ

В дипломной работе рассматриваются проблемы формирования и развития критического мышления интерактивными методами при изучении специальных дисциплин для студентов профессионального колледжа. В качестве специального предмета была приобретена тема "Универсальные верстаки". Для обучающихся были организованы производственные занятия по данной теме.

В результате изучения практических и теоретических занятий студенты понимают сущность темы и необходимость получения знаний. Учителя критическому мышлению, самопознанию и регулированию, нести ответственность за свое обучение.

Дипломная работа состоит из 4 разделов, 11 рисунков и 2 таблиц. Общий размер 35 страниц.

ANNOTATION

The thesis deals with the problems of formation and development of critical thinking interactive methods in the study of special disciplines for students of professional College. The theme "Universal workbenches" was acquired as a special subject. For students was organized by the industrial classes on the subject.

As a result, students in the course of practical and theoretical studies understand the essence of the topic and the need for knowledge. Learns critical thinking, self-knowledge and regulation, be responsible for their training.

Students were given a lesson on this topic. Thesis consists of 4 sections, 11 figures and 2 tables. The total size is 35 pages.

МАЗМҰНЫ

	Кіріспе	5
1	Жалпы бөлім	6
1.1	Сын тұрғысынан ойлау технологиясының педагогикалық сипаттамасы	6
1.2	Сын тұрғысынан ойлау технологиясының интербелсенді әдістері	7
1.3	Интерактивті әдістерін пайдалану арқылы өткізілетін тренинг сабақ	10
1.4	Интерактивті оқыту әдісінің тиімділігі	11
2	Технологиялық бөлім	13
2.1	Шеберханаға арналған әмбебап верстактар және ондағы кесу процесі	13
2.2	Әмбебап верстактардың құрлысы және сипаттамалары	15
2.3	Әмбебап верстактардың түрлері	17
2.4	Әмбебап верстактар туралы пайдалы кеңестер	20
3	Әдістемелік бөлім	21
3.1	Кәсіптік колледжде арнайы пәндерді оқыту үдерісінде сын тұрғысынан ойлау технологиясын пайдалану	21
3.2	Тәжірибиелік –эксперименталды жұмыстың нәтижесі	24
4	Еңбек қорғау және қауіпсіздік техникасы бөлімі	30
4.1	Еңбек қорғау және қауіпсіздік техникасы туралы іс-шаралар	30
4.2	Машина жасау цехтарын дайындау кезінде қауіпсіздік. Ағаш цехында қауіпсіз жұмыс істеу ережелері	31
4.3	Әмбебап верстакпен жұмыс істеу барысындағы қауіпсіздік ережесі	31
	Қорытынды	33
	Пайдаланылған әдебиеттер тізімі	34

КІРІСПЕ

Қазақстан Республикасындағы қоғамдық өзгерістердің ауқымдылығы, күрделілігі білім беру саласына, оның ішінде кәсіптік колледждерде білім беру стратегияларына өзгерістер енгізуді талап етеді. Әр түрлі болжамдардың сан алуандығына қарамастан, қазіргі білім беру жүйесін дамыту үрдісінде жаңа оқыту мен тәрбие үлгілеріне, мазмұнына, технологияларына, түрлері мен әдістеріне қатысты шығармашылық ізденістердің қарқындылығымен әрі көп түрлілігімен ерекшеленетінін мойындауға болады.

Қазіргі білім берудің барлық деңгейлерінде зерттеулік, компьютерлік, жобалық және көптеген өзге де инновациялардың кең ауқымы байқалады. Алайда, бұл инновациялардың басым көпшілігі технологиялық жеткіліксіздігі мен теориялық негізінің әлсіздігі салдарынан жаппай білім беру жүйесіне айтарлықтай ықпалын тигізе алмай келеді.

Қазақстанда білім беру жүйесіндегі басқару мәселелері де ғалымдардың зерттеу нысанынан тыс қалмады. Оны республика ғалымдары бірнеше бағытта зерттеді. Айталық, жоғары оқу орындарында білім беру жүйесіндегі оқу үрдісін басқару Н.Асанов, Ш.Т.Таубаева, С.С.Хасенов, Е.Ш.Қозыбаев, жалпы орта білім беру жүйесіндегі мектепті басқару Н.А.Әбішев, К.Д.Қарақұлов, кәсіптік-техникалық білім жүйесіндегі оқу үрдісін басқару Б.К.Момынбаев, К.Ө.Өстеміров, және т.б. ғалымдардың еңбектерінде көрініс тапқан. Кәсіптік колледждерде арнайы пәндерді оқыту үрдісінде сын тұрғысынан ойлау технологияны енгізудің түбегейлі түрде қарастырылмағаны және көтеріліп отырған мәселенің көкейтестілігі біздің зерттеу тақырыбымызды «Кәсіптік колледждерде арнайы пәндерді оқыту үрдісі барысында білім алушылардың сыни ойлауын қалыптастыру» деп таңдауымызға негіз болды.

Зерттеудің нысаны: кәсіптік колледждерде арнайы пәндерді оқыту үрдісіндегі инновациялық технологиялар.

Зерттеудің пәні: кәсіптік колледждерде арнайы пәндерді оқыту үрдісінде сын тұрғысынан ойлау технологиясын қолдану процесі.

Зерттеудің мақсаты: кәсіптік колледждерде арнайы пәндерді оқыту үрдісінде сын тұрғысынан ойлау технологиясын қолдануды теориялық негіздеу және практикалық жүзеге асыру.

Зерттеудің міндеттері:

- кәсіптік колледждерде арнайы пәндерді оқыту үрдісінде сын тұрғысынан ойлау технологиясын ендірудің теориялық негіздерін анықтау;
- кәсіптік колледж студенттеріне сын тұрғысынан ойлау технологиясы арқылы арнайы пәндерді оқыту үрдісінде пайдаланудың тиімді жолдары мен әдістерін анықтау және практикалық негіздеу құрастыру.

1 Жалпы бөлім

1.1 Сын тұрғысынан ойлау технологиясының педагогикалық сипаттамасы

Инновациялық тәсіл оқу процесіне – тіршілік және әрекет етудің даму динамикасы ерекшелігіне, дистанциялық оқудың өзгешелігіне және жеке тұлғалардың, қоғамның және мемлекеттің талаптары мен әлеуметтік пайдалы білім алуына, сеніміне, мінез-құлықтың сапасы мен өзгешелігіне, тәлім тәжірибесі мен қатынасына негізделген жаңалық енгізуге бағыттайды [1].

Бүгінгі таңда жеке тұлғаны емес, оның даму процесін басқару қажеттігі айқындалып отыр. Ал бұл, педагог жұмысындағы артықшылық жанама педагогикалық ықпал жасауға берілетіндігін білдіреді: тікелей жасалатын әдістерден, лозунгтардан және үндеулерден бас тартылады, артық дидактизмнен, ғибаратты сарыннан тежелуді; оның есесіне бірінші орынға қарым-қатынас жасаудың сұхбаттық әдістерін, шындықты бірлесіп іздеуді, сан алуан шығармашылық әрекетті тәрбиелеуші шарттарды жасау арқылы дамытуды білдіреді. Негізгі әдістемелік инновациялар бүгінгі таңда оқытудың интерактивті әдістерін қолданумен байланысты. «Интерактив» сөзі бізге ағылшын тілінің «interact» деген сөзінен келген. «Inter»- бұл «өзара», «act» - әрекет ету дегенді білдіреді.

Интерактивті сөзі - өзара әрекет ету бейімділігін білдіреді немесе әңгімелесу, әлде кіммен (адаммен) не болмаса әлде немен (мысалы, компьютермен) сұхбаттасу режимінде болады. Демек, интерактивті оқыту – бұл, ең алдымен, сұхбаттасып оқыту, оның барысында оқытушы мен оқушының өзара әрекет етуі жүзеге асырылады.

Бұл өзара әрекеттестіктің ерекшелігі мыналардан тұрады:

- білім субъектілерінің бір мағыналық кеңістікке келуі;
- күрделі мәселелер өрісінде шешілетін тапсырмаларды бірігіп көтеру, яғни бірыңғай шығармашылық кеңістікке қосылу.

Интербелсенді оқытудың мәні мынада, оқу процесі іс жүзінде барлық оқушы таным үрдісіне тартылатындай болып ұйымдастырылуы тиіс, олардың осыған байланысты не біледі, нені ойлайды түсінуге және рефлекскеуге мүмкіндігі болуы тиіс. Таным процесінде оқушылардың біріккен іс-әрекеті, әркім өзінің жеке-дара үлесін қосатын, оқу материалдарын меңгеруді білдіреді, білімдерін, идеяларын, іс-әрекет тәсілдерін алмасу жүргізіледі. Және де бұл мейірімділік пен өзара бір-біріне қолдау көрсету аясында болады, ол тек қана жаңа білім алуға мүмкіндік беріп қоймайды, таным әрекетінің өзін де дамытады, оны қызметтестік пен кооперацияның әлде қайда жоғары нысандарына ауыстырады. Сондай-ақ, интербелсенді әдістердің мәндік

ерекшелігі, сипаттамасы – бұл субъектілердің өзара әрекеттестігінің бір бағыттағы белсенділігінің жоғарылығы, қатысушылардың өзара әрекеттестігі, эмоционалдық, рухани бірігуі [2].

Қытайдың бір нақыл сөзінде: «Маған айтшы – мен ұмытып қаламын; маған көрсетші – менің есімде қалады; өзіме істетші – мен сонда түсінемін» делінген. Осы сөздерден интерактивті оқытудың мәні өз көрінісін табады.

1.2 Сын тұрғысынан ойлау технологиясының интербелсенді әдістері

Интербелсенді әдістерді пайдалану кезінде оқушылар түсіну процесіне толық қанды қатысушылар болады, оның тәжірибесі оқу танымының негізгі қайнар көзі қызметін атқарады. Оқытушы дайын білімді бермейді, бірақ оқушыларды өз бетімен ізденуге үйретеді. Білім берудің дәстүрлі нысандарымен салыстырғанда, интербелсенді оқытуда оқытушы мен оқушының өзара әрекеттестігі ауысады: педагогтың белсенділігі оқушының белсенділігіне орын береді, ал педагогтың тапсырмалары олардың инициативасы үшін жағдай жасаушы болады.

Педагог өзі арқылы оқу ақпаратын жіберетін, өзіне тән фильтр рөлінен бас тартады, және жұмыста ақпарат көздерінің біреуінен көмекші рөлін атқарады. Интербелсенді оқыту интенсивті оқытуда да кеңінен қолданылады. Бұл әдістерді игеру және қолдану үшін, оқытушыға топтық өзара әрекеттердің әр түрлі әдістемелерін білу қажет. Интербелсенді оқыту өзара түсінікті, өзара әрекеттестікті, өзара байытуды қамтамасыз етеді. Интербелсенді әдістер ешқандай жағдайда да дәрістік материалдардың орнын ауыстырмайды, бірақ оны жақсы меңгеруге септігін тигізеді, және ең маңыздысы: пікірді, қатынастарды, мінез-құлық машығын қалыптастырады [3,4].

Интербелсенді оқыту әдістеріне білім алу және оны дамыту процесіне белсенді ат салысуға тарту жатады: 1 Кестеде интербелсенді оқытудың әдістері көрсетілген.

1 Кесте. Интербелсенді оқыту әдітері

«Ми штурмы» (шабуыл)	Шағын-лекциялар
Топтардағы жұмыс	Бақылау парағы немесе сынақ
Рөлдік ойын	Ойын жаттығулары
Жобаны әзірлеу	Жағдайлық тапсырмаларды
Сапаршыны (визитерді) шақыру	Сарапшы топтарының пікірсайыстары
Сұхбаттар	Сахналау
Жағдайдан жеңілу	Оқушының рөліне ену
Сюжеттік суреттерді талқылау	Сұрақ – Квиз (бақылау) және т. б.

Интербелсенді әдіске, сондай-ақ, әр түрлі көмекші құралдарды пайдалана отырып: тақта, кітаптар, бейне материалдар, слайдылар, флипчарттар, постерлер, компьютерлер және т.т. таныстырулар жатады. Сонымен қатар, оқу процесіне топтық пікірсайыстар, жазбаша мазмұндамалар және шығармалар, сұхбаттар, жастарды «тең – теңімен» қағидаты бойынша құрдастарымен жұмыс істеуге оқыту, бейнефильмдер мен бейнесюжеттерді қарап шығып талқылау, әртүрлі науқандар мен акцияларды өткізу.

«**Ми шабуылы**», «**ми штурмы**» («**дельфи**» әдісі) – бұл әдіс, берілген сұраққа кез-келген оқушы жауап бере алатын әдіс. Маңыздысы айтылған көзқарасқа бірден баға қоймау керек, барлығын қабылдау қажет және әрқайсысының пікірін тақтаға немесе парақ қағазға жазған дұрыс. Қатысушылар олардан негіздеме немесе сұраққа түсініктеме талап етілмейтінін түсінулері керек.

«**Ми шабуылы**» хабарландыруды анықтау керек болғанда және/немесе қатысушылардың белгілі сұраққа қатынасы кезінде қолданылады. Жұмыстың бұл нысанын кері байланыс алу үшін қолдануға болады.

Өткізу алгоритмі:

- қатысушыларға талқылау үшін белгілі бір тақырып немесе сұрақ беру;
- осы мәселе бойынша өзінің ойын айтуға ұсыныс жасау;
- айтылғандардың барлығын жазу (олардың бәрін қарсылықсыз қабылдау керек). Егер сізге ол түсініксіз болатын болса, айтылғандарды қайталап анықтауға жол беріледі (кез-келген жағдайда идея қатысушының аузынан қалай шықса, солай жазылады).

- барлық идеялар мен талқылаулар айтылып біткеннен кейін, берілген тапсырма қандай болғанын қайталау керек, және қатысушылардың сөзінен сіз не жазып алдыңыз соның барлығын тізіп шығу керек;

- қатысушылардан, олардың пікірі бойынша алынған нәтижеден қандай қорытынды жасауға болатынын және тренингтің тақырыбымен байланысты оның қалай болатынын сұрай отырып жұмысты аяқтау қажет.

«**Ми шабуылы**» аяқталғаннан кейін (көп уақытты алмай, орташа 4-5 минут), жауаптың барлық нұсқаларын талқылау керек, бастыларын және келесілерін таңдау қажет. «**Ми шабуылы**» қажеттілігіне қарай тиімді әдіс болып табылады:

- даулы мәселелерді талқылау;
- талқылауға қатысуға онша сенімді емес қатысушыларды ынталандыру;
- қысқа мерзім ішінде идеяны көптеп жинау;
- дәрісханалардың дайындығы мен хабарландырылуын анықтау.

Шағын топтардағы жұмыс. Алдын ала сақтандыру оқуы процесін оқушыларға шамамен жобалап құру қажет. Аталған жағдайда ең тиімдісі топтарда жұмыс істеу. Мұндай жағдайда оқытушы диагностика мен мониторингті қамтамасыз етеді, оқу-жаттығу ортасын ұйымдастырады, алғашқыда басқа ресурстар болмаса қолдау (кеңес, нұсқаулар береді) көрсетеді. Ұқсастығын немесе белгілі бір құбылыстардың айырмасын

жариялау қажет болса, жұмыстың мұндай нысаны қолданылады, қатысушылардың әр түрлі топтарының бір және сол мәселеге қатынасын анықтайды.

Рөлдік ойын. Рөлдік ойын - бұл өмірлік жағдайлардың белгілі бір мінез-құлық немесе эмоционалдық жақтарын меңгеру ниетінде алдын-ала бөлінген рөлдер арқылы қатысушы топтардың сахналап ойнауы.

Рөлдік ойындар шағын топтарда (3-5 қатысушы) жүргізіледі. Қатысушылар карточка арқылы (тақтада, қағаз парақтарда және т.б.) тапсырма алады, рөлдерді бөледі, жағдайды ойнайды және барлық топқа ұсынады (көрсетеді). Оқытушы балалардың мінез-құлқын ескере отырып рөлді өздері бөледі. Бұл әдістің артықшылығы сол, әрбір қатысушы өзін ұсынылған рөл жағдайында көрсетеді, сол не басқа жағдайды айтарлықтай шынайы байқайды, сол не басқа әрекеттердің салдарларын сезінеді және шешім қабылдайды. Жұмыстың аталған нысаны ойын жағдайларын құрастыру жолымен, тапсырылған шарттармен алдын ала белгіленген мінез-құлқын, сол немесе басқа жағдайларда адамдардың мінез-құлқы мен эмоционалдық реакциясын бейнелеу үшін қолданылады.

Жобаны әзірлеу. Бұл әдіс қатысушыларға ойша аудиториялардан шығып, талқыланатын мәселе бойынша өз әрекетінің жобасын жасауға мүмкіндік береді. Ең бастысы, топ немесе жекелеген бөлімшелердің өз жобасын қорғайтын, басқалардың алдындағы өзінің артықшылығын дәлелдейтін және достарының пікірін білуге мүмкіндігі болады. Мысалы: өзінің қаласындағы дүлей апаттың қаупін төмендету жөнінде жоба жасау. Қатысушылардың мамандандырылған мекемелерден кеңес алуға, кітапханалардан әдебиеттер алуға және т.б. алуға мүмкіндіктері бар. Қатысушыларға газеттен тақырып мәселелеріне қатысы бар басылымдар, суреттер, мақалалар жинауға, содан кейін бұл материалдарды топ болып талқылауды ұсынуға болады.

Бейнефильмдерді көру және талқылау. Сабақтарда дүлей апаттардың қаупін төмендету жөнінде көркем және деректі бейнефильмдерді, олардың фрагменттерін, сондай-ақ бейнероликтер мен бейнесюжеттерді пайдалануға болады. Тиісті мазмұндағы бейнефильмдерді тек қана қосымша материалдар ретінде емес, сабақтардың және тренингтердің кез-келген түріне оның тақырыбы мен мазмұнына сәйкес пайдалануға болады. Фильмді көрсетер алдында оқушылардың алдына бірнеше (3-5) шешуші сұрақтар қою керек. Бұл келесі талқылауға салудың негізі болады. Алдын ала таңдалып алынған кадрлармен фильмді тоқтатып, пікір сайыс өткізуге болады. Соңында оқушылармен бірігіп міндетті түрде жиынтығын шығару және қорытындысын жариялау керек.

Ширату. Ширату денеге және психологияға түскен салмақты кетіру мақсатында қолданылады. Ширату сондай-ақ коммуникативтік машықты (қарым-қатынасты) дамытуға мүмкіндік береді. Олар мазмұны, іс-әрекеттің нысаны және ұзақтығы бойынша ретті болуы тиіс. Мысалы, айталық, зейінді жинақтауды талап ететін жаттығудың алдында көп қимылды керек ететін ширату ойынын жүргізудің керегі жоқ.

Кері байланыс. Кері байланыс қатысушылардың талқылап отырған тақырыптарының реакциясын ұғынуға, оқуды ұйымдастыру мен өткізудің кемшіліктері мен артықшылықтарын көруге, нәтижелерін бағалауға мүмкіндік береді. Қатысушылар (ерікті түрде) өткізілген жаттығулар, ақпараттық блок, нақты күн немесе барлық тренинг бойынша өз ойларын айтуды ұсынады. Әрқайсысының сезімдері мен қобалжуларына назар аударып отыру маңызды. Барлық айтылған пікірлер тренерлер тарапынан да, басқа қатысушылар тарапынан да үнсіз, даусыз, түсініктемесіз және сұрақсыз тыңдалуы тиіс. Әрбір сөйлеушіге айтқандары үшін алғыс айтқан дұрыс. Басқалармен тең дәрежеде тренерге де кері байланыс ұсынған дұрыс.

1.3 Интерактивті әдістерін пайдалану арқылы өткізілетін тренинг сабақ

Тренинг. Оқудың интерактивті әдістерін пайдаланумен өткізілетін сабақ тренинг деп аталады. Тренинг дегеніміз не? Тренинг сөзі (ағылшын тілінен train – тәрбиелеу, оқыту, үйрету, машықтандыру) – бұл жұмыс нәтижесіне және қажетті машықты дамытуға қол жеткізуге бағытталған, машықтану және қандай да бір саладағы жүйелі тапсырмаларды, әрекеттерді немесе ойындарды орындай білу. Тренинг оған қатысушыларға ақпарат жетіспейтін бөлімшелерге, құрдастарының қысымына төзе алатындай дағды, тәлім (мінез-құлық) қауіпсіздігі дағдысын қалыптастыруға мүмкіндік береді. Тренингтің талассыз беделі – ол оқу процесіне барлық қатысушылардың белсенді болуын қамтамасыз ету болып табылады.

Тренинг өткізуге қойылатын талап қандай? Бұл, ең алдымен:

- тренингке қатысушылардың қолайлы саны 20-25 адам;
- тренингке қатысушылардың көлеміне сәйкес, қатысушылардың өзара белсенді әрекет етуіне мүмкіндік беретін, «тренингтік шеңбер» бойынша орналастыратын орны бар ғимараттың болуы;
- тренингтің кез-келген сабағының басында аталған сабақтың мақсаттарымен және тапсырмаларымен қатысушылардың танысу міндеттілігі;
- тренингтің бірінші сабағында «таныстыру» мен «келісім» қабылдау жаттығуларын – топтардың жұмыс істеу ережесін өткізу;
- достық қалыптағы сенімді атмосфера қалыптастыру және бүкіл тренинг бойында соған қолдау көрсетіп отыру;
- бүкіл тренинг бойында барлық қатысушыларды белсенді араласуға тарту;
- әрбір қатысушының сезімдері мен пікірлерін құрметтеу;
- тренингке қатысушыларды мадақтау.

Тренинг бір немесе бірнеше сабақтан тұрады, олардың ұзақтығы – бір сағаттан бірнеше күнге дейін созылуы мүмкін.

Тренингті өткізу құрылымы мен кезеңдері қандай?

- тренер (оқытушы) ең алдымен қатысушыларға міндетті түрде тренингтің тақырыбын хабарлауы тиіс;

- содан кейін қатысушылар тренингтің мақсаттарымен және тапсырмаларымен таныстырылады. Егер тренингтің мақсаттары және тапсырмалары жазылып, көрінетін жерге ілініп қойылса, онда жақсы;

- тренингті өткізуге қажетті материалдар мен жабдықтар алдын ала дайындалады. Оны дайындауға тренингке қатысушыларды тартуға болады.

Тренингті өткізу тәртібі. Әрбір қатысушы өзінің күтетінін айтып (жазып) болғаннан кейін, тренер-оқытушы оған тренингті өткізу тәртібін хабарлайды. Бұл аталған тренинг-семинардың қаншаға созылатынына, онда қанша сабақ болатынына байланыссыз жасалады. Қатысушылардың сұрақтары бар ма, соны міндетті түрде анықтау керек.

Топтардың жұмыс ережелерін («келісімдерін») қабылдауы. Тренинг-сабағының басынан бастап қатысушылар өз оқуының жауапкершілігін сезінуі, тиісті жұмыс атмосферасын құруы, өзара сыйластық пен сенімге кіруі, сондай-ақ материалды меңгеру тиімділігін арттыруы үшін сабаққа мінез-құлық ережесін – тренинг немесе «келісім» қабылдау ұсынылады. «Келісім» пункттерін парақ қағазға немесе тақтаға жазу қажет. Әрбір пунктті бірігіп талқылағаннан кейін, көпшілік дауыспен қабылданады және көрнекті орынға ілінеді. Тренингке қатысушылардың назарын дауыс берілгеннен кейін олардың әрқайсысы аталған «келісімнің» орындалуы үшін жауап беретіндігіне аудару қажет.

Топтардың хабарландырылу деңгейінің бағасы. Оқытушылардың (тренерлердің) алдында тұрған міндеттердің бірі тренингке қатысушылардың хабарландырылу деңгейін бағалау болып табылады. Осы мақсат үшін тренинг тақырыбы жөнінде сұрақтары бар сұрақнамалар немесе сауалнамалар пайдаланылады. Сауалнамалар барлық тренинг өтіп болғанша сақталады, содан кейін оқушылардың білім деңгейі тағы бір рет бағаланылады. Нәтижелерін салыстыра отырып, қатысушылардың білімдері мен машықтарында қандай өзгеріс бар екенін білу қызық болады. Оның үстіне, тренингтің тиімділігін бағалауға болады.

Мәселелерді маңыздандыру. Мінез-құлықты өзгертуге уәж дайындау үшін тренингте талқыланатын мәселелерге қатысушылардың қызығушылығын ояту керек, бұл мәселені әрқайсысы үшін өзекті етіп жасау керек. Осы мақсатпен рөлдік ойын өткізуге болады [6].

1.4 Интерактивті оқыту әдісінің тиімділігі

Интерактивті оқыту – бұл таным іс-әрекетін ұйымдастырудың арнайы нысаны. Ол толық нақтылықты және болжамды мақсаттарды айтып отыр. Осындай мақсаттың бірі оқушылар өзінің сәттіліктерін, интеллектуалдық жағдайларын, оқу процесінің өзінде қандай өнімді іс істеу керектігін сезінетін, оқудың қолайлы жағдайын жасаудан тұрады.

Интерактивті оқуды ұйымдастырудың міндетті шарттары:

- оқушылар мен оқытушылардың арасында сенімділік, жоқ дегенде позитивті қатынастардың болуы;

- демократиялық стиль;
- оқушылар мен оқытушылардың арасында қарым қатынас жасау процесінде өзара ынтымақтастық болуы;
- оқытушылардың жеке («педагогикалық») тәжірибесі, оқу процесіне ашық үлгілерді, фактілерді, образдарды енгізу;
- ақпарат беретін нысандар мен әдістердің көптүрлілігі, оқитындардың іс-әрекет нысандары, олардың ұтқырлығы;
- іс-әрекеттің сыртқы және ішкі уәждерін қосу, сондай-ақ оқитындардың өзара уәждері.

Біз неліктен интерактивті әдістерге «иә» дейміз? Олар мыналарды:

- жоғары уәжділікті;
- тиянақты білімді;
- қиялдау мен шығармашылықты;
- тез тіл табысуды;
- белсенді өмірлік көзқарасты;
- командалық рухты;
- жеке, дербестіктің құндылығын.

Интерактивтік ойынды сабақта қолдану нәтижесінде студент мынадай мүмкіндіктерге ие болады:

- білім алушылар нақты қызмет тәжірибесін меңгереді;
- студенттер тек бақылаушы ғана емес, өздері қатыса отырып қиын мәселелерді өз бетінше шеше білуге үйренеді;
- оқу процесінде алған білімді нақты істе қолдана білуге мүмкіндік береді;
- уақытты үнемдеуге үйретеді;
- жауапкершілікті сезіне біледі;
- жеткен жетістіктерімен бөлісе алады;
- бір – бірімен қарым – қатынас жасауға дағдыланады.

Оқытушының арнайы пәндерде ұсынылған интерактивтік тәсілді қолдануы студенттердің оқу материалдарын ұғынуын жақсартады оқу сабағын нағыз шындыққа жақындатады және олардың қызығушылықтарын арттыра отырып, объективті шындықты үйренуге итермелейді. Ал, мұндай тәсілдер кәсіби жоғары дәрежелі мамандарды дайындауға және теория мен тәжірибелік білімді біріктіруге көмектеседі. Шыңға өрлеу әрқашан да төменнен басталады, сондықтан студенттерді мамандыққа үйретуді кәсіптік білім жүйесінің алғашқы қадамынан бастау керек. Көрнекті педагог В.Сухомлинский «Егер балаға қуаныш пен бақыт бере білсек, ол бала солай бола алады», — дейді. Демек, шәкіртке жан-жақты терең білім беріп, оның жүрегіне адамгершіліктің асыл қасиеттерін үздіксіз ұялата білсек, ертеңгі азамат жеке тұлғаның өзіндік көзқарасының қалыптасуына, айналасымен санасуына ықпал етері сөзсіз. Қай заманда болмасын адамзат алдында тұратын ұлы мұрат-міндеттерінің ең бастысы — өзінің ісін, өмірін жалғастыратын салауатты, саналы ұрпақ тәрбиелеу. Ұрпақ тәрбиесі — келешек қоғам тәрбиесі. Сол келешек қоғам иелерін жан-жақты жетілген, ақыл-парасаты мол, мәдени —

ғылыми өрісі озық етіп тәрбиелеу — біздің де қоғам алдындағы борышымыз [7].

2 Технологиялық бөлім

2.1 Шеберханаға арналған әмбебап верстактар және ондағы кесу процесі

Сіздердің аралырыңызда кім шеберлеуді ұнатпайды? Ол үшін клубта ең болмаса шағын шеберханаға арналған орынды қарастыру қажет. Оны қалай жабдықтау керек, мысалы, есік ойығында немесе кірістірілген шкафта? Ағаш жұмыстарына арналған үстелге қарапайым жапсырманы қалай жасауға болады? "Кез келген талғамға арналған шеберхана" материалдар циклі осы туралы жазылған.

Әмбебап верстак. Онда бір уақытта сырлаушы мен электрик, ағаш шебері мен радиоэуесқой, слесарь мен сантехник еңбек ете алады. Верстак жасау оңай және қауіпсіз-онда 36В жоғары кернеумен ашық ток көздері жоқ. Сонымен қатар, үстелдің жұмыс орындарының бір бөлігі дәнекерлеу, бояу немесе күйдіру кезінде пайда болатын шаң мен зиянды газдарды сорумен жабдықталған. Біздің дизайн жеті орынға есептелген, бірақ бұл сан шартты. Олар көп болуы мүмкін-бәрі сіздің үй-жайыңызға байланысты.

Верстак үстелі өзімен бірге терезенің жақтауының жанында бекітілген ағаш жаңқа плитасын көрсетеді. Плитаның беті қабатты пластикамен, оргалитпен қапталуы мүмкін немесе майлы бояумен ғана боялады. Оқпанда тесіктер бұрғыланған. Олар арқылы ағаш қорапша бойынша желдеткіш зиянды газды сорып, оларды көшеге ауа өткізгішпен бұрады. Үстел арнайы розеткалармен жабдықталған: дәнекерлегіштерді және үстелдік шамдарды қосу үшін – 36 В және электр тұтандырғыштар үшін – 3 В. Төмен кернеуді пайдалану – (36 В) егер оның көзі оқшауланған екінші орамды трансформатор болған жағдайда ғана жұмыс қауіпсіздігін арттырады. Мұндай трансформаторды РНШ кернеудің мектептік реттегішінен жасауға болады. Реттеуіштің корпусынан вольтметр алып, оның орнына әдетте тұтынушыларды қосу үшін қолданылатын клеммдік төлемді орнатыңыз. Онда сақтандырғыштарды орнату керек. Содан кейін барлық бастапқы орамаға оқшаулағыш таспаның 5-6 қабатын, ал екінші ораманың үстіне қоса берілген схема бойынша мұқият орау қажет. Дәнекерлегіштерді төмен кедергісі бар орамамен жабдықтау керек. Жақсы нәтиже нихромды сымды 0,3 мм және ұзындығы 1150 ММ электр үтіктерінен қолданғанда алынады. Оның кедергісі 18 Ом болуы қажет [14].

Верстактың мақсаты. Верстак шеберхана жағдайында пайдалануға арналған, негізінен оны Материалдарды өңдеу бойынша операцияларды орындау үшін жұмыс орны ретінде пайдаланады, мысалы, металды бұрғылау,

ию, дәнекерлеу және басқа да әрекеттер. Сурет 2.1 әмбебап верстақтың шағын түрі көрсетілген.

Сурет 2.1. Әмбебап Верстак

Верстакпен аспапты сақтау, габаритті бұйымдарды құрастыру бойынша жұмыстарды орындау, тұрмыстық құралдарды жөндеу және тек қана ол емес. Оның әр түрлі нұсқаларын автоәуесқойларды гаражға орнатады, өйткені арнайы үстелдің көмегімен автокөліктің алмалы-салмалы тораптарын жөндеу жұмыстарын жүргізу оңайырақ және ыңғайлы. Сондай-ақ, верстақтар түрлі электр құралдарын, шөгінділерді орнату үшін қызмет етеді.

Осы әмбебап верстақтың үсінде жүретін процестерінің ішіндегі кесу процесін айтатын болсам. Кесу - физикалық затты кескіш құралмен тікелей күш әсерімен екі немесе одан көп бөлікке бөлу болып табылады.

Кесу құралдарыны:

- лазер;
- пышақ;
- қайшы;
- жонғылық кескіш;
- шыны кескіш.

Осы керекті заттардың барлығы верстақтың сөрелерінде орналасады. Бұл жерде қайшының әртүрлі түрлері де тұрады. Олар кесудің түрлеріне қарай орналастырылады.

Қолдану принципі. Кесетіннен бұрын кесетін металымыз болсын, затымыз болсын верстақтың үстіне дайындап аламыз. Кеспес бұрын оны кесетін жерін өлшеп, белгілейтін құрылғымен белгілеп дайындаймыз. Кесудің әртүрлі түрлері бар. Және кесу кезінде қолмен, немесе аппарат көзімен жұмыс атқаруға болады. Солардың ішіндегі металдың кесу жолын айтатын болсам.

Металл кесу. Бүкіл тарих бойы өнеркәсіптің негізі болып табылады және онда кескіш құралдардың кең ауқымы қолданылады. Металдарды кесу үшін көптеген әдістер пайдаланылады және оларды физикалық әдістермен топтастыруға болады.

- бөлік қалыптастыру - аралау, бұрғылау, фрезерлеу, айналдыру;
- ауысымдық - перфорациялау, мөртаңбалау, мөрлерді кесу;

- абразивті - ұнтақтау, тегістеу, жылтырату, гидробаздық кесу;
- қыздыру - газды кесу, плазмалық кесу, лазерлік кесу;
- электрохимиялық - қышқылдық қышқылдық, электр разрядты өңдеу.

Әрбір әдіс дәлдікпен, құндылықпен және материалдың әсерімен шектеледі. Мәселен, термиялық әдістер термиялық өңделетін қорытпалардың сапасына зиянын тигізуі мүмкін, ал лазер кесу алюминий сияқты жоғары сәулеленетін материалдарға жарамды. Лазерлік кесу тегіс бөлшектерді шығаруға мүмкіндік береді, сондай-ақ күрделі немесе қарапайым дизайнымен жонғылаумен және гравировкалық бөліктерден тұрады. Бұл әдістер өндірістік процестерді жеделдету және мүмкіндіктері бойынша икемділікті арттыру үшін басқа кесу опцияларымен бірге қолданылады.

Сол сияқты плазмалық кесуге де тоқталсам - плазмалық реактивті кескіштің орнына кесу құралы ретінде пайдаланылатын материалдарды плазмалық өңдеудің бір түрі.

Плазма кесудің артықшылықтары:

- кез-келген металдар өңделеді - қара, түсті, балқытылған қорытпалар және т.б.;
- шағын және орташа қалыңдығын кесу жылдамдығы жалын кесу жылдамдығынан бірнеше есе жоғары;
- оның жылу деформациясын есептемегенде, кішкене және жергілікті жылуды қыздыру;
- жоғары сапалы және кесілген бетінің сапасы;
- технологиялық қауіпсіздік (сығылған оттегі, жанғыш газ және басқа да цилиндрлердің қажеті жоқ);
- кешенді бұйра кесу мүмкін;
- геометриялық пішінде ешқандай шектеулер жоқ;
- металл емес өнімдер үшін пайдаланылуы мүмкін.

2.2 Әмбебап верстактардың құрылысы және сипаттамалары.

Әртүрлі модельдердің құрылымы айтарлықтай өзгеше болуы мүмкін. Классикалық орындаудағы жұмыс бөлігі – бұл тірек конструкциясы, оның астындағы ұшырағыш деп аталады. Үстелді бекіту тәсілі бойынша әртүрлі верстактар бар. Олар:

а) дыбыссыз-конструкция алмалы-салмалы, реттелетін, бекітілген, жиналмалы болуы мүмкін және аяқ-тіректерге тіреледі;

ә) бір тумбалы – бір жағынан тіректер, ал қарама-қарсы жағында құрал-сайманды сақтауға арналған жәшіктері бар тумба орналасқан. Және ол классикалық жазба үстеліне ұқсайды;

б) екі тумбалы-столешница әртүрлі жаққа шығарылған екі тумбаға тіреледі, олардың арасында, әдетте, қалқанды және бірнеше сөрелі күшейтеді;

в) үш тумбалы-конструкциясы бойынша бұл алдыңғы нұсқа, бірақ сөрелердің орнында ортасында есік жабылатын жәшіктері немесе сөрелері бар, тағы да бір тумба бар.

Қабырғаға орнатылатын верстактар аспапты және түрлі аспалы элементтерді бекітуге арналған тесіктермен (перфорациямен) жабдықталған. Столшницаның барлық ені бойынша тік панельмен – экранмен жеткізіледі. Экранның жоғарғы бөлігінде жиі жарық орнатылады, ол жиынтықта немесе бөлек сатып алынуы мүмкін. Жарық беретін модельдер жалпы жарықтың жеткіліксіз жағдайында жұмыс істеуге мүмкіндік береді. 2.2 Суретте жоғарғы жағында жарық орналасу арқылы жасалатын верстактың бір түрі көрсетіліп кеткен.

Сурет 2.2. Жоғарғы жағында жарық орнатылған верстак

Габаритті дайындамаларға арналған верстактар бүйір тіректермен бекітілген, және жиналмалы немесе алмалы-салмалы тіректермен жабдықталады. Жарқын мысал-тақталарды бір қолмен оңай қозғалтуға мүмкіндік беретін рольгангалары бар бүйірлі араға арналған әмбебап үстел бар.

Өлшемдері мен салмағы. Шеберлер жеке қалауы мен қажеттіліктеріне сүйене отырып, өз қажеттіліктеріне арналған верстактарды жасайды. Сондай-ақ жұмыс үстелдері жиі нақты бөлмеде орнату, ол орнының өлшемдеріне арналған габариттері бар тапсырыс жасайды. Орташа өлшемдегі верстактардың ұзындығы 1200-1800 мм, ені 700-1000 мм, ал бағанаға дейінгі биіктігі-750-1000 мм. Мысалы, бір уақытта бірнеше адамның жұмыс істеуіне арналған үлкен модельдер ұзындығы 6 метрге жетуі мүмкін, ал жиналмалы шағын нұсқалар соншалықты ықшам болады, бұл жеңіл автомобильдің жүк салғышына салынатындай болады. Жұмыс бетінің реттелетін биіктігі бар қазіргі заманғы верстактар шеберге өз бойынан қосымша құрылыс жасауға мүмкіндік береді, осылайша жұмыс ыңғайлылығын арттырып, белге және жалпы тірек-қимыл аппаратына шамадан тыс жүктемеден аулақ болады.

Жүктеме. Верстак таңдалатын параметрлердің бірі-столшница көтере алатын жүктеме. Олар:

- статикалық-үстелге төзімді салмақты көрсетеді. Орташа алғанда бұл 500-1500 кг.

- динамикалық-инерцияның елеулі күшін тудыратын. Шын мәнінде, бұл соққы әсерінің барынша рұқсат етілген күші.

2.3 Әмбебап верстактардың түрлері

Верстактардың түрлері: а) ағаш ұстасы, ә) Слесарлық, б) стационарлық, в) қабырға, г) тасымалды, ғ) жиналмалы, д) электробзикпен жұмыс істеу үшін, ж) жонғыш араға арналған верстак және т.б түрлері бар. Солардың ішіндегі конструкция бойынша верстакты келесі үлгілердің біріне жатқызуға болады:

а) слесарлық - кәсіби шеберханаларда да, автоәуесқойлардың қарапайым гараждарында да таралған ерекше конструкциялы металл үстелі.

ә) 2.3 Суретте монтаждық үстел - бұл верстактың тағы бір атауы. Ерекшелігі 4-6-миллиметрлік үш жақты борты бар металл қақпақты. Конструкциясы құрал-сайманды сақтауға арналған құрылғылармен, мысалы, сөрелермен және жәшіктермен біріктірілген жұмыс үстелі болып табылады. Қазіргі заманғы орындаудағы жәшіктер жоғары жүктемеге төтеп бере алатын арнайы бағыттағыштар есебінен бүкіл ұзындығына қарай жылжиды, бұл ретте аударылмастан.

Сурет 2.3. Монтаждық үстел

Стационарлық орындаудағы мұндай құрылымдар әлі де өндірістік верстактар деп аталады, олар артқы қабырғаға ие құрал-сайманның астына бекіткіштерді орнату үшін перфорациясы бар экран және т.б. Сток нұсқасында зауыт модельдерінде жұмыс кеңістігін жақсы жарықтандыруды қамтамасыз ететін шамы бар күнқағар бар. Орындаудың жылжымалы нұсқасы құрал-саймандарға арналған.

б) 2.4 Суретте зергерлік верстак. Ағаш алаңы – финагель жапсырылған столшинада жартылай дөңгелек ойығы бар зергердің жұмыс орны.

Сурет 2.4. Зергерлік верстак

Зергерлік құралдарды сақтауға ыңғайлы болу үшін жиі бір тумбалы нұсқа қолданылады.

Қай нұсқаны таңдау керек? Верстак бірінші кезекте шеберханадағы бос кеңістік алаңы негізінде таңдалады. Егер үй-жай мүмкіндік берсе, онда кәсіби қызмет үшін екі тумбалы, көптеген сөрелер мен перфорацияланған экраны бар толыққанды ағаш нұсқасын алуға болады. Бұл жұмыс орнында бар құралдың көп бөлігін орналастыруға мүмкіндік береді. Кіріктірілген розеткалар электр аспапты ұзартқыштарды қажетсіз қоректендіруді қамтамасыз етеді. Сондай верстакты гаражға да, егер бос орын болса, сатып алуға болады. Егер жоқ болса, қабырғаға орнатылған бұрыштық нұсқаларды қолдануға болады. Жұмыс бетінің кіші ені, ұзындығы үлкен болады.

Егер шебердің жеке шеберханасы болмаса, үйге арналған верстакты таңдау үстелдің өлшемін азайтуға негізделеді. Сонымен қатар құралды сақтауға арналған орын қажет. Мұнда бөлменің бір бөлігін жұмыс орнына қайта жабдықтауға тура келеді. Пәтер үшін жағдай ұқсас, бірақ жұмыс уақытында көпфункционалды үлгі орнату арқылы балконның шектеулі кеңістігін пайдалануға болады. Ол электр құралдарын да пайдалануға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, верстакты таңдау кезінде оның биіктігі маңызды. Бұл мағынада, 2.5 Суретте көрсетілгендей әмбебап нұсқасы телескопиялық аяқтары бар модель болады.

Сурет 2.5. Телескопиялық аяқтары бар верстак

Орташа бойлы адам үшін 700-900 мм көрсеткіштері оңтайлы болып табылады. Верстактың оңтайлы өлшемдері де әр шебермен жеке іріктеледі, бірақ ұзындығы 1,6-2 метр барлық міндеттер үшін жеткілікті деп саналады.

Верстоктар туралы не білу керек?

Ойластырылған конструкциясы мен эргономикасы бар заманауи верстакпен жұмыс істегенде, жұмыс процесінің ыңғайлылығы мен тиімділігін арттыратын құралдың орналасу ережелері бар:

- оң қолмен жасайтын кескіш құрал шебердің оң жағында орналасады;
- екі қол аспабы корпусқа жақын орналасады;
- шебер жиі қолданатын шағын массасы бар құрал жоғарғы жәшіктерде орналастырылады. Ауыр құралмен жағдай кері;
- өлшеу құралы мен құралдары қаптамада сақталады;
- әр түрлі өлшемді бір типті құрал, мысалы, гайка кілттері, үстел жәшіктеріне салу ыңғайлы. Жұмыс аяқталғаннан кейін столшницаның беті мен аспапты қоқыстан тазарту қажет.

Жұмыс үстелі. Көптеген адамдар өз шеберханасын алуды армандайды. Тек оны пәтерде орналастыруға болады ма? Клубқа бөлінген жертөле бөлмесінің бір бөлігін шеберхана үшін ыңғайлырақ деп ойлаймыз. Бірақ мұндай мүмкіндік болмаса, шеберхананы есік қуысында жабдықтауға болады. Ең қарапайым және үнемді шешім-есікті есік қорабында қалдыру, оны кілтке жабу және есік тұтқаларын шешу. Есік төсеміне фанер қалқандары, ағаш жоңқасы немесе ағаш талшықты плиталар келеді немесе оны екі жағынан тұсқағаздармен немесе пленкамен желімдейді. Әрине, егер бөлменің өлшемдері мен жоспары мұны жасауға мүмкіндік берсе.

Бірақ клубта шеберхана болу ыңғайлы, оны жұмыстан кейін орауға болады. Ол үшін жиналмалы жұмыс үстелдері-верстактар қолайлы. Жиналмалы верстакты өзі жасауға болады, мысалы, ескі тумбочкадан, ол құрал-саймандарға арналған шкафқа және берік тақтаға арналған тұғырыққа қызмет етеді. Верстак тақтасын қабырғаға соғылған ілмектерге бекітеді, сондықтан оны шешу оңай. Верстактың басқа нұсқасы ескі картотекалық шкафты немесе тумбочкаларды және қажетсіз жиһаздан бөлшектерді (аяқтарды, тақтайларды) пайдалану болып табылады (сурет.2). Мұндай верстакты бір орыннан екінші орынға ауыстыруға болады, ол оңай жиналады және күрделі жағдайда аз орын алады. 20 мм қалыңдықтағы ескі жиһаздан жұмыс үстелі тақталарын жасауға арналған. Ішкі сөрелер, бүйір қабырғалары, төменгі және артқы қабырғалары желімделген фанер тақталарынан немесе бөлшектер тақталарынан жасалуы мүмкін.

Верстакты дайындау кезінде оның бөлшектерін мұқият қиыстырып, артқы қабырғасын берік бекіту қажет. Шкафтың ағаш бөлшектерін желімге жалғау керек. Верстак қалыптасатын үстел аспаптарға арналған шкафтан кең болуы тиіс. Верстак үстелі мен шкафтың қақпағы барлық ені бойынша рояль ілмегімен қосылады. Шкафты сақтауға арналған аспаптарға байланысты оның ішінде әр түрлі биіктікте орналасқан әр түрлі өлшемдегі сөрелер жасалады. Жоғарғы есіктің ішкі жағында шегелер, бұрандалар және басқа да ұсақ бөлшектер үшін пластмасса стақандары бар шағын сөре келеді. Верстакты кез

келген түске бояуға немесе полировка жасау керек, солай клубтың интерьерін бұзбауға болады. Жиналмалы верстакты жиі жылжытуға тура келеді, оның аяқтарына еденді зақымдамау үшін мата немесе киіз дискілерді жасау керек.

2.4 Әмбебап верстактар туралы пайдалы кеңестер

Пайдалы кеңестер. Жұмыс орны жақсы жарықтандырылуы тиіс. Егер шеберханада табиғи жарықтандыру нашар болса, электр шамдарын орнату керек. Шамдарды иілгіш немесе топсалы кронштейнде пайдалану ыңғайлы. Дұрыс жарықтандыру Орындалатын жұмыстардың сапасы үшін өте маңызды. Жақсы жарық тек өңделетін бөлшек ғана емес, верстактың беті болуы керек.

Шеберхананың ортасындағы сымға ілінген шам, жақсы жарықтандыруды қамтамасыз етпейді. Бұл өнімнің мөлшерін бұрмалайтын және жұмысқа кедергі келтіретін күрт көлеңкелер мен маңызды оқиғаларды береді. Жұмыс үстелінің, дайындамасының және құралдардың көзге түспеуі үшін тікелей жарықпен жарықтандырылуы керек. Егер жарық көзі көз деңгейіне қойылса, жарықтандыру жақсарады. Осындай жарықтандыру жұмыс бөлігіне түсетін жарық сәулелері көру осіне сәйкес болғанда дұрыс болады. Осындай жарықтандыру арқылы біз жарық көзін де көре бермейміз, сонымен қатар дайындаманы көрмейміз. Жұмыс кезінде көлеңке өңделетін бөлшектерге түспеу үшін шамды солға орналастыру керек (сол шам үшін оңға қойылады). Эскиздер мен сызбаларды орындау кезінде жарық көзі көру алаңына түспеуі, ал тек сызба тақтасын ғана жарықтандыруы қажет (көзге заттардан көрініс тапқан жарық сәулелері түскен кезде көздер көбірек шаршайды; жарқырауды сызғанда жаңа сызылған қалың сызықтарда пайда болады).

Колледж студенттері практика барысында осы әмбебап верстактың және жұмыс үстелінің үстінде барлық жұмыстарын жасай алады. Және де жұмыс істеу барысында бір рет жасаған сайын қызыға түсіп ары қарай жалғастырып жұмысқа қызыға бастайды. Оны студентте сыни ойлауы қалыптасуы деп атауға болады. Студенттер осы әмбебап верстак пен жұмыс үстелінде практика барысында топпен немесе жеке жұмыс жасауға болады.

3 Әдістемелік бөлім

3.1 Кәсіптік колледжде арнайы пәндерді оқыту үдерісінде сын тұрғысынан ойлау технологиясын пайдалану

Қазіргі заман талабы — оқытудың жаңа технологияларын меңгеру. Оқытудың жаңа технологияларының бірі — интерактивті техника және технология. Интерактивті техника және технологиясының дамуы кезеңінде осы заманға сай білімді, әрі білікті мамандарды даярлау оқытушының басты міндеті болып табылады. Қоғамдағы ақпараттандыру процестерінің қарқынды дамуы жан-жақты, жаңа технологияны меңгерген жеке тұлға қалыптастыруды талап етеді. Білім беру реформасы — Қазақстанның бәсекеге нақтылы қабілеттілігін қамтамасыз етуге мүмкіндік беретін аса маңызды құралдардың бірі.

Дамыған елдердегі білім беру жүйесінде ерекше маңызды мәселелердің бірі - оқытуды ақпараттандыру, яғни арнайы пәндерді оқытуда интерактивті техника және технологияларды қолдану. Қазіргі таңда елімізде білім беру жүйесінде жаңашылдық қатарына ақпараттық кеңістікті құру енгізілді. Ақпараттандыру жағдайында оқушылар меңгеруге тиісті білім, білік, дағдының көлемі күннен күнге артып, мазмұны өзгеріп отыр. Білім беру саласында интерактивті техника және технологияларды пайдалану арқылы білімнің сапасын арттыру, білім беру үрдісін интенсификациялау мен модернизациялаудың тиімді тәсілдері іздестірілуде.

Осыған орай арнайы пәндерді оқытуда педагогикалық технологияларды пайдалану арқылы болашақта біліммен жан – жақты қаруланған мамандарды даярлау арнайы пәндер оқытушысының басты бағыты болып отыр.

Кәсіптік колледжде арнайы пәндерді оқыту үдерісінде сын тұрғысынан ойлау технологиясын пайдалану барысында,әр түрлі әдістерді қарастырдым. Соның ішінде тоқталғаным интербелсенді әдістер. Интербелсенді әдістерді арнайы пәндерді оқыту барысында студенттерге «Әмбебап верстактар» тақырыбы бойынша түрлерін түсірдіру арқылы, түсінгендерін сұрау мақсатында әр түрлі тапсырмалар құрастырылып соған қоса рөлдік ойындар және т.с.с. әдістер қолданылды. Бұл әдістердің басты мақсаты студенттердің сыни ойлауын қалыптастыру және дамыту болып табылады. Енді сол әдістердің бірнешеуіне тоқталатын болсам:

Ми шабуылы - бұл әдіс,берілген сұраққа кел-келген студент өз ойын ашық айтып жауап бере алатын әдіс. Бұл әдісті қолданудың өзіндік тәсілдері бар. Біріншіден,студенттерге әмбебап верстак туралы бірнеше сұрақ беріледі шағын карточкаларда жасалған. Мысалы:

а) әмбебап верстак дегеніміз не? Ол бізге практикалық сабақта не үшін қажет?

ә) верстактың негізгі мақсаты неде?

б) верстактың түрлері?

в) верстактың қандай түрін таңдаған ыңғайлы?

Екіншіден, сол сұрақтар бойынша өзінің ойын ашық жеткізеді. Оқытушы ретінде, айтылған жауаптарды жазып отыруымыз қажет, және олардың айтқан пікірлерін еш қарсы пікірсіз қабылдаймыз. Үшіншіден, барлық сұрақтарға жауап алып, идеяларды талқылайды. Соңында студенттерден бүгінгі сабақтың қалай өткендігі, яғни әмбебап верстактан түсінгендері туралы пікірлерін сұрап, қорытынды шығарады. «Ми шабулы» қажеттілігіне қарай тиімді әдіс болып табылады. Бұл әдістің нәтижесінде студенттер:

- тақырып бойынша даулы мәселелерді талқылай алады;
- ойын ашық айту арқылы сабаққа ынталанады;
- қысқа мерзім ішінде өз идеясымен бөліседі және жинақтайды.

Рөлдік ойын арқылы студенттер өз қабілеттерін, мінез-құлықтарын, эмоционалдық жақтарын дамытады. Рөлдік ойын шағын топтарда жүргізіледі. Студенттерге бұл әдісті қолдану барысында әмбебап верстактың үстінде жасалатын жұмыстар арқылы студенттерді 3 топқа бөлеміз 5 қатысушыдан. 1 топқа «Металға белгі салушылар», 2 топқа «Металды кесушілер», 3 топқа «Металды егеушілер» рөлдері беріледі. Осы берілген рөлдер арқылы 3 топ өз беттерінше әмбебап верстактың үстінде жұмыстарын бөліп алып кезек-кезекпен рөлдерін ойнап, жасап шығады. Бұл әдістің артықшылығы сол, әрбір топ және қатысушы өзіне ұсынылған рөл жағдайында көрсетеді, шынайы өзін байқайды, сол әрекеттерінің нәтижесінде өз бетінше шешім қабылдай алады. Және де әмбебап верстактың үстінде рөлдерін жасай отырып, түсінеді, ізденеді, талпыныс, ынта пайда болып, қызығушылықтары артады.

Жобаны әзірлеу әдісі арқылы студенттерге алдын – ала бір жоба беріледі. Мысалы, «Слесардың жұмыс орнын ұйымдастыру» тақырыбында жоба беріледі. Бұл туралы студенттер жеке-жеке өздері ізденіп, мекемелерден кеңес сұрап, кітапханалардан әдебиеттер алуға т.б. ізденістер жасауға мүмкіндіктері болады. Және де студенттер берілген жоба бойынша материалдарды газеттерден тақырып бойынша басылымдар, суреттер, мақалалар жинауы керек, содан кейін бұл материалдарды сабақ барысында топ болып талқылауға ұсыныс жасауға болады. Бұл әдістің мақсаты, топтар немесе жеке өзі студент жобаны қорғай отырып, өз ұсынысын айта алады, басқалардың алдында өзінің артықшылығын дәлелдейтін және достарының пікірін білуге мүмкіндік алады.

Бейнефильмдер көру және талқылау. Сабақ барысында студенттерге әмбебап верстактың құрылысы, түрлері, үстінде жасайтын жұмыстары бар бейнефильмдер, олардың фрагменттерін, сондай-ақ бейнероликтер мен бейнесюжеттерді пайдалануға болады. Фильмдерді көрсетер алдында студенттердің алдына бірнеше тақырыпқа байланысты сұрақтар қою керек. Таңдалып алынған кадрдармен фильмді ортасынан тоқтатып, көргендері бойынша, пікір сайыс өткізуге де болады. Соңында студенттермен бірігіп міндетті түрде жиынтығын шығарып және қорытындысын жариялау керек. Бұл әдісті қолдануда тиімді жолдарыда бар. Себебі, студентке тек көрсетіп, айтып қана қоймай. Оны нақты түрде қалай жасалу жолдарын

көрсететін бейнероликтер көрсетуде тиімді. Сол кезде студенттің түсінуі жақсарады және көзбен көру арқылы жасалынып жатқан затты көргенде есте тез қалады. Әмбебап верстактың үстінде жасалатын жұмыстарға байланысты «Өндірістік оқу сабағының жоспарын» жасадым. Сол сабақ жоспары арқылы сабақ өтім. Сабақ жоспарына назар аударсақ:

Өндірістік оқу сабағының жоспары

Бағдарламаның тақырыбы: Т.3. Слесарлық жұмыстар.

Сабақтың тақырыбы: Т.3.1. Металға белгі салу түзеу.

Сабақтың мақсаты: Студенттердің ұғыну, қабылдау іс-әрекетін ұйымдастыру және жаңа тәсілдері мен білімін бекіту.

Білімділік: Студенттерді нақты тақырып бойынша жұмыстың орындалу ретімен таныстыру.

Дамытушылық: Кәсіби қызығушылықты, икемділікті және танымдылықты дамыту.

Тәрбиелік: Еңбекті бағалауға, ұқыптылыққа, жауапкершілікке тәрбиелеу.

Сабақтың түрі: Жаңа өндірістік операцияларды үйрету және бекіту.

Сабақтың әдісі: Сөйлеу әрекеті арқылы, көрнекті, тәжірибелік.

Сабақтың формасы: Топтық-фронтальды.

Сабақтың материалдық-техникалық жабдықтары:

1. Плакаттар №1. 2. Арнайы киім. 3. Балға. 4. Шапқы. 5. Егеу 6. Сызғыш. 7. Бор. 8. Берстак. 9. Табақша метал қалыңдығы 0,02.

Объектісі : Слесарлық шеберхана

Пәнаралық байланыс: Материалтану, арнайы технология

Сабақтың барысы 5-мин.

1. Ұйымдастыру кезеңі

Топты сабаққа дайындау, оқушылардың бар жоқтығы туралы мәлімет, сырт пішіндері, сабаққа дайындығын тексеру.

II. Кіріспе нұсқау 40 мин.

1. Өткен тақырыпты сұрау:

1. Кәсіпорында еңбек қауіпсіздігі мен өрт қауіпсіздігінің маңыздылығын сұрау.

2. Кәсіпорынды аралау кезінде жұмыстың орындалуын сұрау.

2. Жаңа тақырыпты түсіндіру және іс жүзінде көрсету:

-студенттерді металға белгі салу түзеу тақырыбымен, сабақ мақсатымен, пәнаралық байланыспен таныстыру.

-металға белгі салу түзеу жұмыс орнын ұйымдастырумен таныстыру.

-металға белгі салу және түзету әдістерімен таныстыру;

-металға белгі салу үшін керекті құрал-жабдықтармен таныстыру,

-металға белгі салу кезінде балғаның ұстау әдісімен таныстыру;

-металды түзеу кезінде әдіс тәсілімен таныстыру;

-металды дұрыс пайдалануын таныстыру;

-металға белгі салу түзету кезінде жұмыс істеудің қауіпсіз әдістерін таныстыру.

3. Жаңа сабақты бекіту: 10 мин.

- а) металды болат щеткалар мен тазалау;
- ә) металды өлшеу және белгі салу;
- б) металды түзеу кезіндегі тәсілін атау;
- в) металды кесу кезінде көзілдірік тағу;
- г) металмен жұмыс істеу барысындағы кәсіби қауіпсіздік техникасының ережелері.

III. Ағымды нұсқау 4 сағат 30 мин.

Жұмыс нәтижесін қадағалау:

- металға белгі салу кезінде жұмысын қадағалау;
- металды дұрыс өлшегенін қадағалау;
- металды түзету кезінде кездесетін жағдайларды қадағалау;
- металды түзету кезінде қауіпсіздік ережелерін сақтаудың алдын-алу шараларын қадағалау.

Орындалған жұмысты қабылдау:

Жұмыс орынын жинастыру.

IV. Қорытынды нұсқау 15 мин

1. Жасалған жұмыстың нәтижесі:

- металға белгі салу түзету нәтижелерін қорытындылау;
- металға белгі салу түзету кезінде өте жақсы белсене қатысып отырған оқушыларды атап өту;
- металға белгі салу түзету кезінде ауызша жауаптарды ескере отырып, барлық оқушыларға баға қою, әр қойылған бағаға түсінік беру;
- металға белгі салу түзету кезінде сабақтың нәтижелері, қойылған мақсатына жеткендігін қорытындылау;

2. Қауіпсіздік ережесін сақтау:

- металға белгі салу түзету кезінде қауіпсіздік ережелерін сақтау;
- металды түзету кезіндегі қауіпсіздік ережесі;

3. Үй тапсырмасы: Материалтану бойынша «металға белгі салу түзету» оқу.

1. Шеберхананы жинастыру: 15-мин

3.2 Тәжірибиелік –эксперименталды жұмыстың нәтижесі

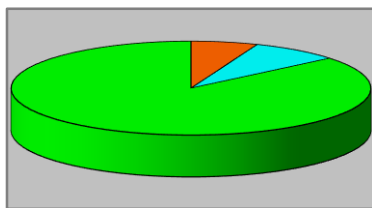
Менің дипломдық жұмысым «Кәсіптік колледждерде арнайы пәндерді оқыту барысында білім алушылардың сыни ойлауын қалыптастыруға» бағытталғандықтан практика өту барысында колледж оқытушыларынан және студенттерінен сыни ойлауға деген көзқарастарына шағын сауалнама алдым. Сауалнаманың мақсаты оқытушылардың арнайы пәндерден сабақ беру барысында студенттердің сыни ойлау тұрғысын қалыптастыруға бағытталған әдістерді қолдануға деген пікірлерін білу болды. Және де қосымшада

көрсетілгендей студенттерден тест сұрақтары алынған,және олардың нәтижелері көрсетілген.

Педагогикалық эксперимент жұмысы үш кезеңге сәйкес жүргізілді. Олар: анықтау, қалыптастыру, қорытынды кезеңдері. Негізгі мақсат, оқытушылардың сын тұрғысынан ойлау технологиясын арнайы пәндерді оқытуда нәтижеге жете аламызба деген сұрақтың шеңберінде болды. Оқытушылардың колледждегі білім сапасын арттыруға сын тұрғысынан ойлау технолгиясының қаншалықты маңызыдылығын анықтадым. Және студенттердің бұл сауалнамадан алған нәтижелерін жаздым. Сауалнамаға 10 оқытушы 15 студент қатысты. 2 Кестеде сын тұрғысынан ойлау қабілеттерін дамытатын тапсырмаларын орындау нәтижесіндегі студенттердің білім сапасы көрсетілген.

Оқытушылар мен оқушыларға арналған сауалнама сұрақтары:

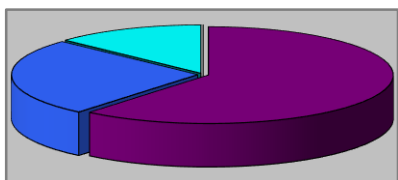
Сіз мұғалімдер құрамының сын тұрғысынан ойлау технологиясын арнайы пәндерді оқыту үдерісінде қолдану сапасына қанағаттанасыз ба? 3.1-Суретте сауалнама нәтижесі көрсетілген.

6% – ия, қанағаттандырады
8% – жоқ, қанағаттандырмайды
86% – толық көлемде қанағаттандырмайды

Сурет 3.1. 1- сауалнама нәтижесі

Сын тұрғысынан ойлау технологияның кәсіптік колледждерде білім сапасын арттыруға ықпалы бар деп ойлайсыз ба? Болса, қандай? 3.2-Суретте нәтижесі көрсетілген.

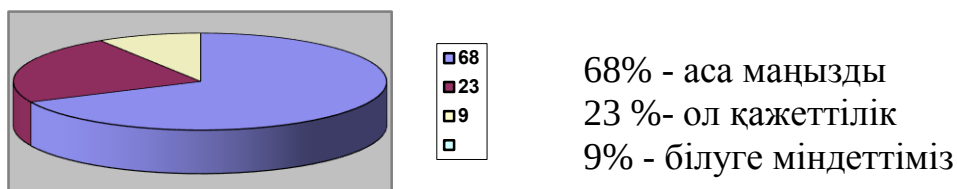

■ 61
■ 26

61% – дұрыс көзқарастамын, өйткені ол оқушылардың білімін толықтырады
26% – осы технология бойынша орташа білемін
13% – сың тұрғысынан ойлау

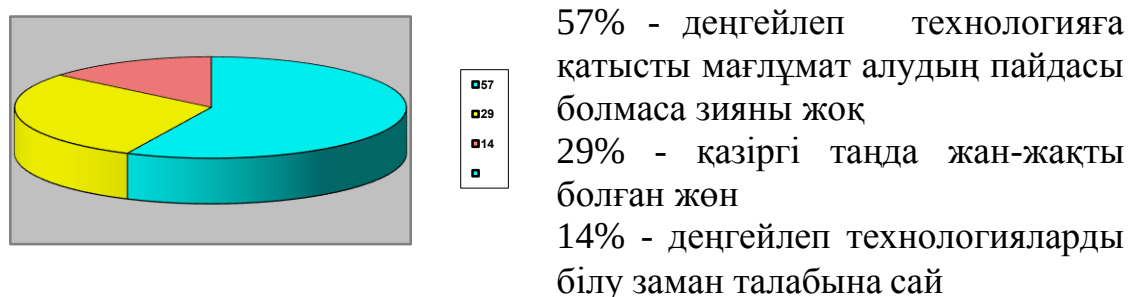
Сурет 3.2. 2- сауалнама нәтижесі

Сенің пікіріңше, сын тұрғысынан ойлау технологияны білу қаншалықты маңызды? 3.3-Суретте нәтижесі көрсетілеген.

Сурет 3.3. 3- сауалнама нәтижесі

Арнайы пәндерді оқыту үдерісінде сын тұрғысынан ойлау технология әдіс тәсілдерін игеру қаншалықты қажетті? 3.4- Суретте сауалнама нәтижесі көрсетілген.

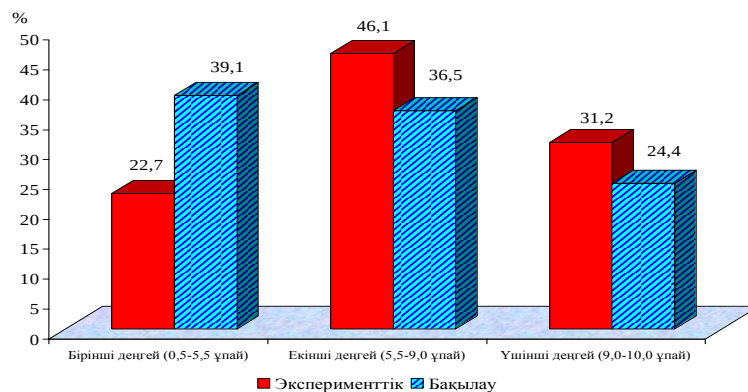

Сурет 3.4. 4 - сауалнама нәтижесі

2 Кесте. Сын тұрғысынан ойлау қабілеттерін дамытатын тапсырмаларын орындау нәтижесіндегі студенттердің білім сапасы

Студенттер тобы	Студенттердің саны, %		
	бірінші деңгей (0,5-5,5 ұпай)	екінші деңгей (5,5-9,0 ұпай)	үшінші деңгей (9,0-10,0 ұпай)
Эксперименттік	22,7	46,1	31,2
Бақылау	39,1	36,5	24,4

3.5-Суретте сын тұрғысынан ойлау қабілеттерін көтеретін тапсырмаларын орындаудағы білім деңгейін игерудің сапалық диаграммасын көрсеттім.

Сурет 3.5. Сын тұрғысынан ойлау қабілеттерін көтеретін тапсырмаларын орындаудағы білім деңгейін игерудің сапалық диаграммасы

Эксперимент нәтижелерін салыстыру математикалық-статистикалық әдіске сүйене отырып жүргізілді. Жүргізілген бақылау жұмыстарының сандық және сапалық талдауы жасалды. Оқу тапсырмаларын меңгеру коэффициентін есептеу әдісі қолданылды.

Педагогикалық эксперимент «Арнайы пәндерді оқыту үдерісінде сын тұрғысынан ойлау технологиясы» атты арнаулы іс-шараларында ұйымдастыру әдістемесінің тиімділігін көрсетіп, зерттеу болжамының расталғанын дәлелдеді. Осыған орай жүргізілген зерттеу нәтижелері қосымшада көрсетілгендей қорытындылар шығаруға мүмкіндік береді.

Сауалнама нәтижесінде төмендегідей тұжырымдар жасауға мүмкіндік болды:

- кәсіптік колледж студенттерінің психологиялық тұрғыда зерделеу нәтижесінде, олардың дамуының өзіндік ерекшеліктерін тәжірибелік эксперименттік жұмыстың табысты нәтижеге жеткізуі үшін пайдалану шаралары айқындалды;

- тыңдаушылардың сын тұрғысынан ойлау технологиясының әдістерін тәрбие үдерісінде қолдану білігі технологиясы меңгеруі бойынша жасалған жұмыстар барысында олардың шығармашылық қабілеттерін шыңдауына және ғылыми зерттеушілік мәдениетті игеруіне мүмкіндіктер туғызылды;

- тыңдаушылардың кәсіптік колледжде сын тұрғысынан ойлау технологиясының әдістерін арнайы пәндерді оқыту үдерісінде қолдану білігі технологиясын меңгеру бойынша жүргізілген іс шаралар барысында олардың педагогикалық қарым-қатынас мәдениетін дамытуға, ынтымақтастыққа, жеке, топпен, ұжыммен жұмыс жасау дағдыларын қалыптастыруға, өзін өзі шынайы бағалап, ықтимал мүмкіндіктерін іске қосуға, өзін өзі іске асыруына мүмкіндіктер туғызылды;

- тәжірибелік эксперименттік жұмыстың барысында тыңдаушылардың оқыту технологиясы, инноватика, сын тұрғысынан ойлау технологиясының әдістерін тәрбие үдерісінде қолдану білігі нологиясы, сын тұрғысынан ойлау технологиясының әдістерін тәрбие үдерісінде қолдану білігі ұйымдастырудың

әдіс тәсілдірі және ұйымдастыру формалары туралы түсініктері кеңіп, жаңа білімдері қалыптасты.

Эксперименттің тәжірибемізді қорытындылай айтар болса, қазіргі кезде кәсіптік колледждерде жиі қолданылып отырған жаңа модулінің бірі – студенттерді жазу мен оқуда сын тұрғысынан ойлау қабілетін қалыптастыруға бағытталған әдіс-тәсілдер. Оқытудың осындай жаңа педагогикалық технологияларын сабаққа ендіру бүгінгі таңда әрбір ұстаздың басты мақсаты болуы керек. Себебі, елімізге заман талабына сай қалыптан тыс ойлай алатын, шұғыл шешімдер қабылдай білетін, белсенді, шығармашыл азаматтар қажет. Сабақта тек білімділік мақсаттарды шешіп қоймай, студенттердің жекелік қасиеттерін, қабілеттерін дамытудың жолдарын қарастыруда дәстүрлі оқыту мен дамыта оқытудың айырмашылығын салыстыру кестесі арқылы көрсетуге болады. Оқытушы бұл жүйемен жұмыс жасағанда, үнемі студент санасында болып жатқан өзгерістерді бақылап, оның дамуын жан-жақты зерттей отырып, өз сабақтарын соған сай өзгертіп отыруы тиіс. Сыни тұрғыдан ойлау өзіндік, жеке ойлау болып табылады. Ал, сабақ сыни тұрғыдан ойлау принциптеріне негізделетін болса, әркім өз ойлары мен пікірлерін және бағалауларын басқалардан тәуелсіз құратын болады. Сыни тұрғыдан ойлайтын адам басқаның көзқарасымен жиі келісе бермейді. Олар не ойлау керектігін өздері шешетін болады. Сыни тұрғыдан ойлауды дамытудағы әдіс-тәсілдерді қолдану сабақта көп нәтиже береді. Студенттің жеке басын дамыту үшін мынандай қағидаларды есте үнемі ұстап отыру керек:

- студенттің бойындағы құмарлығын, қызығушылығын жойып алмай оны үнемі алға жылжуға деген талап тілектерін, сұраныс пен мұқтаждарын ескеру, шығармашылығын жетілдіру;
- білімді өз бетімен іздену арқылы ойлауға жағдай жасау;
- өзін-өзі қалыптастыратын тұлға қалыптастыру. Әрбір сабақтарда сыни тұрғыдан ойлау технологиясының бірнеше стратегияларын қолданған жөн. Жалпы әр сабақ психологиялық дайындықтан басталады. Студенттер бір-біріне жақсы тілектер айтып, өздерін сабаққа дайындап алады.

Сын тұрғысынан ойлауды дамыту сабақтарының негізінде оқытушы студенттер арасында: белсенді шығармашылықты ойлауға негіз қаланады: студент оқытушымен еркін сөйлесіп, пікір алмастыруға үйренді; бір-біріне құрметпен қарауға үйренді; бір-бірінің пікірін тыңдау, сыйлауға ынтымақты қарым-қатынастың негізі қаланды; өзін жеке дара тұлға ретінде тани біліді; өз ойын ашық, еркін айтуға, пікір алмасуға үйренді; өзін-өзі, бірін-бірі бағалауға үйренді; достарының ойын тыңдап, мәселені шешу жолдарын іздей отырып, қиындықты шешуге талпынады. Сонымен қатар, мысалы: математика сабағында диалог арқылы оқыту тәсілін қолдану - сыни ойлауды жүзеге асырудың бірден - бір қозғаушы күші болып табылады. Ал, диалогтік әңгімені дамыту үшін сұрақ қою әдісі әрбір сабақ барысында жүйелі, тиімді пайдаланылса студенттің білім алу сапасы жақсарады және олар шағын топтарда бірлеседі, идеяларымен пікір алмасып, оны талқылайды, баға береді.

Нәтижесінде студенттер:

- тақырыптың мәнін өз бетімен түсінеді және білім алудың қажеттігін сезінеді;
- шынайы қызығады мен сезімдерін анықтайды;
- жүйелі ойлануға, пікірлерін еркін айтуға үйренеді;
- сыни ойлауға, өзін-өзі тануға және реттеуге, өзінің оқуы үшін жауапты болуға дағдыланады;
- әлеуметтік ортада табысты қарым- қатынаста болуға үйренеді.
- алған білімдерін тередетеді және шоғырландырады.

4 Еңбек қорғау және қауіпсіздік техникасы бөлімі

4.1 Еңбек қорғау және қауіпсіздік техникасы туралы іс-шаралар

Еңбекті қорғау- бұл құқықтық, әлеуметтік-экономикалық, ұйымдастыру-техникалық, санитарлық-гигиеналық, емдеу-алдын алу, оңалту және басқа да іс-шараларды қамтитын еңбек қызметі процесінде қызметкерлердің өмірі мен денсаулығын сақтау жүйесі.

1. Еңбекті қорғау бойынша құқықтық іс-шаралар. Еңбекті қорғау жөніндегі құқықтық іс-шаралар қауіпсіз және салауатты еңбек жағдайлары мен олардың сақталуын қамтамасыз ету жөніндегі құқықтық құралдардың стандарттарын белгілейтін құқықтық нормалар жүйесін құрудан тұрады. Құқықтық нормалардың бұл жүйесі РФ Конституциясына негізделеді және заңдарды, заңға тәуелді нормативтік актілерді, сондай-ақ нақты ұйымдарда қабылданатын жергілікті нормативтік актілерді қамтиды.

2. Еңбекті қорғау жөніндегі әлеуметтік-экономикалық іс-шаралар. Еңбекті қорғау жөніндегі әлеуметтік-экономикалық іс-шаралар жұмыс берушілерді еңбекті қорғау деңгейін арттыру жөніндегі мемлекеттік ынталандыру шараларын, зиянды және қауіпті еңбек жағдайларында жұмыс істеген кезде өтемақылар мен жеңілдіктер белгілеуді, қызметкерлердің жекелеген, әлеуметтік жағынан аз қорғалған санаттарын қорғауды, міндетті әлеуметтік сақтандыруды және кәсіптік аурулар мен өндірістік жарақаттар туындаған кезде өтемақылар төлеуді қамтиды.

3. Еңбекті қорғау жөніндегі ұйымдастыру-техникалық іс-шаралар. Еңбекті қорғау жөніндегі ұйымдастыру-техникалық іс – шаралар еңбекті қорғауды басқару жүйесін-нақты ұйымда еңбекті қорғау саласындағы саясат пен мақсаттарды және осы мақсаттарға қол жеткізу жөніндегі рәсімдерді белгілейтін өзара байланысты және өзара іс-қимыл жасайтын элементтердің бірыңғай кешенін құрудан тұрады.

4. Еңбекті қорғау жөніндегі санитарлық-гигиеналық іс-шаралар. Еңбекті қорғау жөніндегі санитарлық-гигиеналық іс-шаралар қолайлы еңбек жағдайларын қамтамасыз ету және кәсіптік ауруларды болдырмау мақсатында қызметкерлерге зиянды және қауіпті өндірістік факторлардың әсер ету деңгейін төмендетуге бағытталған жұмыстарды жүргізуден тұрады.

5. Еңбекті қорғау жөніндегі емдеу-алдын алу іс-шаралары. Еңбекті қорғау жөніндегі емдеу-алдын алу іс-шаралары алдын ала, мерзімдік және кезектен тыс медициналық тексерулерді, қызметкерлерді міндетті психиатриялық куәландыруды ұйымдастыруды, сүт және емдеу-алдын алу тағамдарын беруді қамтиды.

6. Еңбекті қорғау жөніндегі оңалту іс-шаралары. Еңбекті қорғау жөніндегі оңалту іс-шаралары өндірістегі жазатайым оқиға және кәсіптік аурулар салдарынан зардап шеккен қызметкерлердің денсаулығы мен еңбекке қабілеттілігін қалпына келтіруге бағытталған шаралар кешенін жүзеге асыру болып табылады.

Еңбекті қорғаудың әлеуметтік мәні экономикалық белсенді халықтың денсаулығы мен еңбекке қабілеттілігін барынша мүмкін деңгейде қолдау, сондай-ақ өндірісте зардап шеккендерді және олардың отбасы мүшелерін әлеуметтік қорғау болып табылады.

Еңбекті қорғаудың экономикалық мәні өндірістік жарақаттану мен кәсіби ауру жағдайларын болдырмау жолымен өндірістік қызметті жүзеге асыру кезінде қоғамның шығындарын азайту болып табылады.

4.2 Машина жасау цехтарын дайындау кезінде қауіпсіздік. Ағаш цехында қауіпсіз жұмыс істеу ережелері

Сабақтардың басталуына дейін сіз жұмыс киіміне ауысуыңыз керек. Әрбір студент тек өз жұмысында жұмыс жасайды, оған жұмыс үстелі тағайындалады. Студент кабинеттен құрал алуға болады. Жұмыс үстелінде жұмыс істегенде, олар тек сыныпта қажет құралдарды ұстайды. Шебердің рұқсатынсыз жұмыс орнынан кете алмайсыз. Мастерге сілтеме жасағанда, қолыңызды көтеру керек. Сіз машиналарға жақындай алмайсыз және оларға қол жеткізе алмайсыз, оларды шеберлердің рұқсатымен қосасыз. Сабақтар аяқталған соң құралдар мен материалдарды орнына қою керек, жұмыс үстелі мен шеберхананы алып тастаңыз.

4.3 Әмбебап верстакпен жұмыс істеу барысындағы қауіпсіздік ережесі

Сантехникалық жұмыстардың көпшілігін орындаған кезде, дайындаманы сенімді түрде бекіту керек. Осы мақсатта металл шеберханаға арнайы шанақ орнатылған. Орындалған жұмыстың сипатына байланысты орындықты, параллельді немесе қолмен жасалынған вице-кнопканы пайдаланыңыз.

Жұмыста тек қана жұмыс істеуге, жұмыс үстеліне дайындалуға болады. Жұмыс үстелі студенттің биіктігіне сай болуы керек, қолдың алақандары жұмыс үстелінің қақпағына тиіп тұруы керек. Верстак қысқыштары жақсы жағдайда болуы керек. Жұмыс үстелінде жұмыс үшін қажетті құралдар ғана болуы керек, олар жұмыс үстеліне орналастырылуы керек. Құралдар аспа шетінің шетінен абай болатынына көз жеткізіңіз. Жұмыс кезінде жұмыс үстелдің үстінде қоқыстардың болуына жол бермеңіз.

Жұмыс үстеліне стендтік нығайтуды күшейтіңіз.

- дайындау материалы вице-мықтап бекітілген;
- жұмыс үстеліндегі едендер тегіс және құрғақ болуы керек, жұмыс үстелі алдында ағаштан жасалған ағаш немесе торды орналастыру керек;
- балғаймен жұмыс кезінде тұтқаны алақандан 3 см алшақ етіп ұстау керек;

- бөлшектерді шанамен және балғамен бөлуге немесе қосылуға мұқтаж болған кезде, жұмыс істегенде, оны кілтпен ұстау керек;
- металлды кескішпен немесе басқа жерлерде қорғаныш көздіріктерін қолданған кезде кескенде, чиптер қоршаған айналаға түспейтініне көз жеткізіңіз.

Жұмыс орны жұмысқа қажетті барлық заттардың қолында болуы үшін, қажет болса, тасымалдау құралдарын, құрылғыны тастау мүмкін болмайтындай жабдықпен жабдықталуы керек, ауыстыруды қолмен ұстап алу керек. Жұмысты аяқтағаннан кейін үгінділер мен чиптерді тазалап, қысқыштарды қысыңыз. Құралдар мен бланктерді алып тастаңыз. Жұмыс киімдерін алып тастаңыз. Барлық жұмыс аяқталғаннан кейін қолыңызды жылы сумен және сабынмен жуыңыз.

Өрт қауіпсіздігі ережелері. Мұғалімнің рұқсатынсыз электр жылытқыштарды пайдалануға тыйым салынады. Машиналар мен электр жылытқыштарында жұмыс істегенде (электр плитасы, қыздырғыш және т.б.) олардың жұмысқа қабілетті жағдайын бақылаңыз (қуат сымдарының, штепсельдердің, қосқыштардың, розеткалардың, ажыратқыштардың және т.б.). Егер ақаулық анықталса, оқытушыны дереу хабардар етіңіз. Арнайы тағайындалған жерлерде тұтанатын материалдарды (лактар, бояулар, еріткіштер) сақтаңыз. Өзін-өзі от тұтанудан аулақ болу үшін, ағаш қалдықтарын уақытында тастаңыз - чиптер, ағаш жоңқалар, үгінділер және т.б. Жухан шеберханасында ашық отты пайдалануға тыйым салынады. Өрт болған жағдайда, тыныштықпен, дүрбелеңсіз, ұстаздың барлық нұсқауларын орындаңыз.

Электр қауіпсіздігінің негізгі жалпы ережелері. Кез келген жұмысты орындауға кірісіңіз, мұғалімнің рұқсатымен ғана қажет. Қолмен жұмыс істейтін электр құралмен жұмысқа кіріспес бұрын, оның жұмыс істеп тұрғанына көз жеткізіңіз (іске қосу түймелерін, сымдарды, штепсельдерді және т.б.), сондай-ақ құралдың жұмыс істемейтіндігін тексеріңіз. Кемшіліктер анықталған жағдайда, мұндай құралмен жұмыс істей алмайсыз және оларды мұғалімге дереу хабарлау қажет. Машиналарда жұмыс істегенде, машинаның жақсы күйде екеніне көз жеткізіп, мұғалімге байқалған кемшіліктер туралы хабарлау қажет. Жалаңаш сымдармен, дененің қандай да бір бөліктерімен байланыста болыңыз. Машиналар мен механизмдердің электрлік бөлігіне, қолды электр құралдарын дымқыл қолмен ұстамаңыз. Машиналармен және электр құралдарымен жұмыс кезінде жағымсыз иіс табылса, дереу жұмысын тоқтатып, машинаны өшіріп, электр құралдарын өшіріп, оларды өшіріп тастаңыз және мұғалімге дереу хабарлаңыз. Электр тоғымен зақымданған жағдайда оқиға туралы мұғалімге хабарлаңыз.

ҚОРЫТЫНДЫ

Қорыта келетін болсам қазіргі таңда оқытушылар инновациялық және интерактивтік әдістемелерін сабақ барысында пайдалана отырып, сабақтың сапалы әрі қызықты өтуіне ықпалын тигізуі керек. Қазіргі таңда жаңа технологияларды пайдалану – педагогикалық іс-әрекеттердің мазмұны мен формасын толықтыру негізінде оқыту үрдісін жетілдірудің бірден бір жолы болып отыр.

Қазіргі заман талабы - оқытудың жаңа технологияларын меңгеру. Оқытудың жаңа технологияларының бірі - интерактивті техника және технология. Интерактивті техника және технологиясының дамуы кезеңінде осы заманға сай білімді, әрі білікті мамандарды даярлау оқытушының басты міндеті болып табылады. Қоғамдағы ақпараттандыру процестерінің қарқынды дамуы жан-жақты, жаңа технологияны меңгерген жеке тұлға қалыптастыруды талап етеді. Және де кәсіби колледж студенттері арнайы пәндерді оқу барысында интербелсенді әдістердің көмегімен өздерінің сыни ой қарастарын, қалай нақсы шешім қабылдау керектігін, топпен жұмыс жасау, ойын еркін жеткізу т.с.с көз қарастарын қалыптасыру болып табылады. Сонда ғана студент өзі ізденіп, мақсат қойып ойлау қасиеті жақсы дами бастайды.

Мен осы дипломдық жұмысымдағы нақты мақсатым мамандыққа байланысты кәсіби колледжде арнайы пәндерден сабақ беру барысында сыни ойлаудың, яғни интербелсенді әдістің түрлерімен түсіндіре білу, әмбебап верстакқа әдістермен тоқталу, практикалық сабақ өту, және сыни ойлауды түсінуіне байланысты нәтиже ретінде сауалнама алу. Және де ол сұрақтың жауаптарына әр бөлімде көрсеттім, оның нәтижелерін шығардым. Нәтижесінде кәсіптік колледж студенттерінің психологиялық тұрғыда зерделеу нәтижесінде, олардың дамуының өзіндік ерекшеліктерін тәжірибелік эксперименттік жұмыстың табысты нәтижеге жеткізуі үшін пайдалану шаралары айқындалды, тыңдаушылардың сын тұрғысынан ойлау технологиясының әдістерін тәрбие үдерісінде қолдану білігі технологиясы меңгеруі бойынша жасалған жұмыстар барысында олардың шығармашылық қабілеттерін шыңдауына және ғылыми зерттеушілік мәдениетті игеруіне мүмкіндіктер туғызылды және т.б нәтижелерге жетті.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

- 1 Қазақстан Республикасының 2015 жылға дейінгі білім беруді дамыту тұжырымдамасы. Жайық ұстазы, 01.2004. №1-7, 1-4 б.
- 2 Қазақстан Републикасының білім беруді дамытудың 2005-2010 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. –[http\\www.edu.gov.kz](http://www.edu.gov.kz).
- 3 Н.Ә. Назарбаев «Қазақстан халқына Жолдауы». Елбасының «Қазақстан жолы» – 2050 Астана 2014 ж.
- 4 Қ.Р. «Білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы».
- 5 Қазақстан Республикасының « Білім туралы » Заңы. Алматы 2008 ж.
- 6 Нұрмашқызы А.Қатысымдық құзыреттілік мәселесі туралы. // Білім.Образование. 2008 №6 б.32-33
- 7 Н.Назарбаев «Инновациялар мен оқу- білімді жетілдіру арқылы білім экономикасына» - Л.Н.Гумилев атындағы Евразия ұлттық университетінде оқылған лекция. Астана, 2006.
- 8 Шилова О.Н. Что такое ИКТ-компетентность студентов педагогического университета и как ее формировать // Информатика и образование. 2004 №3 с.96-100
- 9 Равен Дж.Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация. М., 2002.
- 10 А.Мұханбетжанова. Интеграцияланған білімдік кеңістікте тұлғалық бағдарлы білім беру технологиясы. Қазақстан жоғары мектебі. 1999ж., №4, 61б.
- 11 Г.К.Шолпанқұлова. Оқыту процесінде пәнаралық байланыс негізінде оқушылардың гумандық қарым-қатынасын қалыптастыру. Автореф.... пед. ғыл.канд.дисс. Алматы, 1995, 26 б.
- 12 Б.К.Момынбаев. Теоретические основы профессиональной подготовки инженера-педагога в условиях информатизации образования. Автореф.дисс....док.пед.наук. Екатеринбург, 1991, 34 стр.
- 13 В.В. Сухомлинов, В.А.Заворотов, А.М.Назаренко, Т.П.Дрыгина Журнал «Для умелых рук», Москва К-30, 1987 г, 10-11 стр
- 14 М.И.Махмутов, Г.И.Ибрагимов, М.А.Чошанов. Педагогические технологии развития мышления учащихся. Казань: ТГЖИ, 1993, 88стр.
- 15 А.А.Бейсенбаева. Пәнаралық байланыс негізінде оқу процесін ұйымдастыру. Алматы: РБК, 1995, 117б.
- 16 Н.Суворова. « Интерактивное обучение: Новые подходы»., 2005
- 17 П.И.Пидкасистый, Ж.С.Хайдаров. «Технологии игры в обучении и развитии» М., 1996, 268-стр.
- 18К.Өстеміров. Қазіргі педагогикалық технологиялар мен оқыту құралдары: оқу құралы / К. Өстеміров.- Алматы: ЖШС «Казпрофтех», 2007.

19 Б.Т.Кенжебеков Жоғары оқу орны жүйесінде болашақ мамандардың кәсіби құзыреттілігін қалыптастыру: пед. ғыл. докт. ... автореф.: 13.00.08. – Шымкент, 2010. – 40 б.

20 Ж. Әбиев, С. Бабаев, А. Күдиярова. Педагогика. Дарын — Алматы-2013.142 б.

21 Ж.Б.Қоянбаев, Р.М.Қоянбаев. Педагогика: Университеттер студенттеріне арналған оқу құралы. – Алматы, 2014. – 185 б.

Протокол анализа Отчета подобия Научным руководителем

Заявляю, что я ознакомился(-ась) с Полным отчетом подобия, который был сгенерирован Системой выявления и предотвращения плагиата в отношении работы:

Автор: Әнеш Данагүл Сәуірбекқызы

Название: Диплом Дана.doc

Координатор: Сайын Бөртебаев

Коэффициент подобия 1: 2,6

Коэффициент подобия 2: 0,5

Тревога: 54

После анализа Отчета подобия констатирую следующее:

- ☐ обнаруженные в работе заимствования являются добросовестными и не обладают признаками плагиата. В связи с чем, признаю работу самостоятельной и допускаю ее к защите;
- ☐ обнаруженные в работе заимствования не обладают признаками плагиата, но их чрезмерное количество вызывает сомнения в отношении ценности работы по существу и отсутствием самостоятельности ее автора. В связи с чем, работа должна быть вновь отредактирована с целью ограничения заимствований;
- ☐ обнаруженные в работе заимствования являются недобросовестными и обладают признаками плагиата, или в ней содержатся преднамеренные искажения текста, указывающие на попытки сокрытия недобросовестных заимствований. В связи с чем, не допускаю работу к защите.

Обоснование:

Платиат белгілері мен бауына байланысты дүниеден түсіне қорғауға тиісіндері

06.05.2019

Дата

[Signature]

Подпись Научного руководителя

Окончательное решение в отношении допуска к защите, включая обоснование:

В связи с отсутствием замечаний
к материалу дипломной работы
допускается к защите

06.05.2019

Дата

Подпись заведующего кафедрой /

начальника структурного подразделения

Протокол анализа Отчета подобия

заведующего кафедрой / начальника структурного подразделения

Заведующий кафедрой / начальник структурного подразделения заявляет, что ознакомился(-ась) с Полным отчетом подобия, который был сгенерирован Системой выявления и предотвращения плагиата в отношении работы:

Автор: Энеш Данагүл Сәуірбекқызы

Название: Диплом Дана.doc

Координатор: Сайын Бортебаев

Коэффициент подобия 1:2,6

Коэффициент подобия 2:0,5

Тревога:54

После анализа отчета подобия заведующий кафедрой / начальник структурного подразделения констатирует следующее:

- ☐ обнаруженные в работе заимствования являются добросовестными и не обладают признаками плагиата. В связи с чем, работа признается самостоятельной и допускается к защите;
- ☐ обнаруженные в работе заимствования не обладают признаками плагиата, но их чрезмерное количество вызывает сомнения в отношении ценности работы по существу и отсутствием самостоятельности ее автора. В связи с чем, работа должна быть вновь отредактирована с целью ограничения заимствований;
- ☐ обнаруженные в работе заимствования являются недобросовестными и обладают признаками плагиата, или в ней содержатся преднамеренные искажения текста, указывающие на попытки сокрытия недобросовестных заимствований. В связи с чем, работа не допускается к защите.

Обоснование:

..... Работа не обладает признаками
..... плагиата, в связи с чем допускается
..... к защите.
..... 06.05.2019

Дата

Подпись заведующего кафедрой /

начальника структурного подразделения